Anvisningar till aktörer* i livsmedelsbranschen om tillbakadragande från marknaden och om information till myndigheter och konsumenter

Om en livsmedelsföretagare anser eller har skäl att anta att ett livsmedel som han har importerat, producerat, bearbetat, framställt eller distribuerat inte uppfyller kraven för livsmedelssäkerhet skall han omedelbart inleda förfaranden för att dra tillbaka detta livsmedel från marknaden i de fall livsmedlet inte längre står under denna livsmedelsföretagares omedelbara kontroll och informera de behöriga myndigheterna om detta. Om produkten kan ha nått konsumenten skall han på ett effektivt och noggrant sätt informera konsumenterna om varför livsmedlet dragits tillbaka från marknaden, och vid behov återkalla livsmedel som konsumenter redan har erhållit, om andra åtgärder är otillräckliga för att upprätthålla en hög hälsoskyddsnivå (178/2002/EG, artikel 19, punkt 1).

Bestämmelserna som gäller samtliga aktörer i livsmedelsbranschen i en situation då ett livsmedel dras tillbaka från marknaden ingår i Europaparlamentets och rådets förordning (den s.k. allmänna livsmedelsförordningen) EG Nr 178/2002 artikel 19 (http://europa.eu.int/eur-lex/pri/sv/oj/dat/2002/l_031/l_03120020201sv00010024.pdf). EU-kommissionen har gett anvisningar om hur en produkt dras tillbaka från marknaden och de finns på bl.a. svenska, finska och engelska på adressen http://europa.eu.int/comm/food/food/foodlaw/guidance/index_en.htm (se bilagor).

Aktörens skyldigheter

Enligt bestämmelserna är aktörer i livsmedelsbranschen då en produkt inte motsvarar kraven på livsmedels säkerhet*** och då produkten redan nått konsumenterna skyldiga att:

a) dra bort livsmedlet från marknaden (tillbakadragande)

b) informera tillsynsmyndigheterna (kommunen/besiktningsveterinären (anläggningar i köttbranschen som verkar i anslutning till slakterier) och Livsmedelssäkerhetsverket om tillbakadragandet

c) informera konsumenterna om felet på produkten, om orsaken till tillbakadragandet och om sättet, på vilket produkter kan returneras (t.ex. om returnering till inköpsplatsen).

En tillbakadragningsplan med ovan nämnda funktioner ingår i företagets egenkontrollplan.

a) Tillbakadragande

Aktören skall själv bedöma risken som intag av ett osäkert livsmedel medför. Vid bedömning av detta skall försiktighetsprincipen beaktas och risken skall bedömas enligt det värsta scenariot (worst case scenario). Myndigheten har som uppgift att utvärdera den gjorda riskbedömningen och vid behov samarbeta med aktörerna.

Misslyckad fogning eller värmebehandling av en produkt, mikrobiologisk kontamination och utelämnat omnämnande om en allergen är exempel på orsaker till att produkten så gott som alltid måste dras tillbaka från marknaden. Man kan också bli tvungen att dra tillbaka produkter från marknaden till följd av till exempel höga halter främmande ämnen, brott mot bestämmelserna om tillsatser, feldoserade tillsatta näringsämnen och allvarliga fel i sammansättningen. Livsmedelssäkerhetsverket har gett detaljerade anvisningar om tillbakadragande från marknaden till följd av allergenfel (se bilagor). Verket utarbetar nya anvisningar enligt behov.

b) Informering av myndigheterna

Aktören skall omedelbart informera den kommunala tillsynsmyndigheten i den kommun där verksamheten idkas på det sätt som antecknats i egenkontrollplanen. Anläggningar i köttbranschen som verkar i anslutning till slakterier informerar Livsmedelssäkerhetsverkets besiktningsveterinär i stället för den kommunala myndigheten om tillbakadragandet. Utöver det informeras omedelbart också Livsmedelssäkerhetsverket Evira på adressen takaisinvedot@evira.fi så, att man fyller i tillbakadragningsblanketten (se bilagor) på Livsmedelssäkerhetsverket Eviras webbsida eller faxar (020 7724 350) de handlingar (såsom analysresultat), som inte finns i elektroniskt format. E-posten och faxmeddelandet märks med

”tillbakadragande”. Om man utöver e-posten vill kontakta Livsmedelssäkerhetsverket via telefon, anmäls mikrobiologiska fel till direktören för enheten för livsmedelshygien och övriga fel till direktören för enheten för produktsäkerhet och produktmarknadsföring (växel: 020 772 003). Tillbakadragningsblanketten skall ändå alltid fyllas i och snabbt sändas in.

Om produkten som skall dras tillbaka saluförts eller serverats endast inom en kommuns område, är kommunen den ansvariga myndigheten. Då behöver ingen anmälan lämnas till Livsmedelssäkerhetsverket Evira.

På tillbakadragningsblanketten beskrivs produkten, i vilken felet uppdagats, felets art och vilka åtgärder aktören har vidtagit/ämnar vidta och uppges också namn och kontaktuppgifter för den person som har hand om saken. Minst dessa uppgifter sänds omedelbart till myndigheterna. Med denna information kan den kommunala myndigheten vidta lokala åtgärder och Livsmedelssäkerhetsverket Evira utarbeta ett meddelande till de kommunala myndigheterna och besvara eventuella frågor från medierna och konsumenterna. Aktören skall komplettera uppgifterna man ber om på blanketten allt efter som man får mer information. All information skall ändå inhämtas så snabbt som möjligt, inom några få dygn.

Livsmedelssäkerhetsverket Eviras roll då en aktör informerar om ett tillbakadragande

Livsmedelssäkerhetsverket Evira tar vid behov ställning till det, om tillbakadragandet man ämnar vidta är tillräckligt. Verket sänder ett meddelande om tillbakadragandet till de kommunala tillsynsmyndigheterna för kännedom och för kontroll av att tillbakadragandet lyckats (se bilagor). Meddelandet sänds till aktören för kännedom. Om felet enligt Livsmedelssäkerhetsverket Evira förutsätter omedelbara åtgärder från myndigheternas sida, märks meddelandet med ”Brådskande tillbakadragande, kräver omedelbart agerande”. Utöver det utarbetar verket ett kort meddelande om saken för verkets webbsida under ”produktfel och tillbakadraganden” (se bilagor). Verket bestämmer också om de övriga EU-medlemsstaterna skall informeras om saken via systemet RASFF.

c) Informering av konsumenterna

För att förhindra riskerna som konsumenterna utsätts för skall aktören publicera en betald tidningsannons och utarbeta ett meddelande till FNB (toimitus@stt.fi). I meddelandet och tidningsannonsen informeras konsumenten tydligt om vilken produkt det rör sig om och varför man börjat dra tillbaka produkten från marknaden dvs. om felet på produkten (se bilagor). För att annonsen tydligt skall skilja sig från den övriga texten, skall den minst ha storleken 90 mm x 100 mm. Livsmedelssäkerhetsverket Evira rekommenderar att annonsen märks med ”tillbakadragande”.

Allt enligt felets gravhet och produktens distribution publiceras tidningsannonsen i olika tidningar och medier. Om det rör sig om en produkt som distribuerats i hela Finland, utgås ifrån att annonsen publiceras heltäckande i landets huvudtidningar på finska och svenska. Om produkten finns på marknaden endast inom vissa områden, publiceras annonsen i de områdena. Informering av begränsade konsumentgrupper (såsom då produkten saluförs i en etnisk butik) kan ske till exempel med hjälp av ett meddelande i butiken.

I tillbakadragningsmeddelandet som aktörerna lämnar till myndigheterna skall man lämna en utredning över hur man ämnar sköta informeringen av konsumenterna på ett effektivt och exakt sätt.

d) Bortdragande från marknaden, returnering och förstöring

Aktörerna i livsmedelsbranschen svarar för att livsmedel som dragits bort från marknaden returneras, åtgärdas eller förstörs. Beroende på felets art kan produkterna åtgärdas så att de motsvarar bestämmelserna (t.ex. så att allergenen märks ut), användas för annat än livsmedelsändamål eller förstörs. Livsmedelssäkerhetsverket Evira kommer att komplettera detta avsnitt.

Bilagor

- tillbakadragningsblankett: Meddelande till Livsmedelssäkerhetsverket Evira och den kommunala tillsynsmyndigheten om tillbakadragande av ett livsmedel
- exempel på annons till konsumenterna som aktören på egen bekostnad publicerar
- exempel på Livsmedelssäkerhetsverket Eviras meddelande till livsmedelstillsynsmyndigheterna om fel på ett livsmedel (tillbakadragande).
- exempel på en bortdragningsbulletin på Livsmedelssäkerhetsverket Eviras webbsida
- EU-kommissionens anvisningar om verkställandet av artiklarna 11, 12, 16, 17, 18, 19 och 20 i förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning se artikel 19 sidorna 8 -16)
- Anvisningar för tillbakadragande till följd av allergenfel.

Respons på anvisningarna kan lämnas till Livsmedelssäkerhetsverket Evira, Auli Suojanen, e-post förnamn.efternamn@evira.fi

* Gäller samtliga aktörer i livsmedelsbranschen från jord till bord. Definitioner på bl.a. aktörer i livsmedelsbranschen finns i den allmänna livsmedelsförordningen (178/2002/EG).

** Ett livsmedel anses inte säkert, om det är hälsovådligt eller olämpligt som människoföda (se.178/2002/EG artikel 14).

*** Anvisningen gäller inte tillbakadraganden som företaget vidtar av andra orsaker än orsaker som hänför sig till produktens säkerhet (såsom färgfel).